

491931

ANUL I: 1925-1926.

Imprimat legal.

Nr. 4: [Marți] 10 Nov.

TEATRUL

Apare în fiecare Marți
Un exemplar 10 Lei

REDACTOR:
ALEXANDRU HOȘOȘ

Redacția și administrația
Cluj, Piața Cuza Vodă 16

ARTIȘTII NOȘTRI

D-na Olimpia Bărsan în plesa „Demonul”

TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ: Joi 12 Nov. „Prăbușirea”; Sâmbătă 14 Nov „Prăbușirea”; Dum. 15 Nov. (mat.) „Mica Ciocolatieră”; Marți 17 Nov. „Heidelbergul de-altădată”; Joi 19 Nov. „Dis-părut”; Sâmb. 21 Nov. „Heidelbergul de-altă-dată”; Dum. 22 Nov. „Prăbușirea”

GREUTĂȚILE NOASTRE

Un ceasornic... pe care-l tragi odată pe an și-și vede liniștit de treabă 365 de zile. Ajungi de nu-i mai dai nici o atenție. Când ai nevoie îți ridici ochii la el și vezi că merge. Ți se pare că s-a poate de firesc să meargă.

Nu te-a supărat nici odată. De ani de zile umbli într'una.

Îți place să-l auzi bătând la fie-care ceas. Asta te impresionează. Știi că trăește. Câte-odată furat de valul și frământarea grijilor și necazurilor de toate zilele nu-l mai auzi nici bătaia. Sărmanul ceasornic! Dar el nu se plânge. Știe că ești necăjit... și-și vede de treabă; merge... merge mereu.

De multeori noaptea târziu cum stai culcat, învăluit de pacea bine-făcătoare și nesfârșită îi ascuți bătaia prelungă și regulată. E o muzică stârnitoare de gânduri. Îți vorbește un prieten. Îți spune că vremea nu doarme. Și par'că nu mai ești singur...

Te gândești atunci la toate roțițele lui. Toate se mișcă. Fiecare își face slujba ei, mai mult sau mai puțin importantă. Toate trăesc și se străduesc pentru un singur scop; să miște arătătoarele și să-ți arate cât e ceasul. Este acolo o viață de neconținută frământare. Fie-care roțiță e un suflet și toate la un loc constituie o lume, o viață, o mișcare care se desfășoară în cea mai desăvârșită armonie. Aici nu încapă supărarea. Cea mai mică roțiță trebuie să-și facă datoria. Altfel nu se poate. S'ar opri mecanismul întreg. S'ar opri vremea în loc.

Ascultați-i cu drag bătăile. El

simte că e ascultat și când e ascultat par'că bate mai frumos, mai blând, mai cu inimă. Simte că nu bate în pustiu... Atunci par'că vorbește. Îți spune par'că toate frământările și toată truda ce a avut-o până s'ajungă să-ți arate c'a mai trecut un ceas.

* * *

E ceva din viața teatrului nostru.

De ani de zile merge într'una. Nu s'a oprit niciodată. A fost un noroc acesta. A fost și este pri-sosul de suflet curat care se consumă înăuntru.

— Puțini știu și-și dau seama de aceasta jertfă care se face acolo. Cei mai mulți se mulțumesc să-l știe că merge și privesc aceasta în ceva așa de natural, încât de multe-ori, o, de foarte multeori nici nu-i mai dau atenție. Doar... noaptea... câte-odată, în pustiu în care de multe-ori te înconjoară viața... îi aude bătaia. Curată ca totdeauna... și liniștită și din ce în ce mai limpede. Și-i place atunci... și-și zice: e teatrul nostru!

Intr'o astfel de clipă, iubitul meu prieten spectator, aș vrea să te iau de mână, să deschidem ușa acestui... mare ceasornic și să intrăm înăuntru. Ți-ași arăta și ți-ași spune lucruri cari te-ar înduloșa și pe cari d-ta nu le știi.

Ai vedea atunci câtă trudă se se risipește ca să se invie un colț de viață, care să-ți pară foarte simplu și foarte natural când se ridică cortina. Câtă minte și cât suflet se cheltuiește ca să ajungem să-ți arătăm o părticică de viață

așa de adevărată încât să te fure și să te facă să trăiești și d-ta în sbuciumul ei.

Ai vedea cât de fericiți suntem noi, când am ajuns să intrăm pe calea cea adevărată, după multe și minuțioase chibzuieli, după zeci de încercări, din care să alegem pe cea mai frumoasă. Asta e clipa cea mai fericită din viața noastră, a artiștilor. Avem impresia c'am descoperit o țară nouă, o minune, ceva etern. Și uitându-ne de toate ostenele, ne prezentăm în fața dvoastră radioși, fericiți, întineriți. Parcă v'am aduce o comoară de mare preț.

Dvoastră ne răsplățiți cu aplauze, cari ne întăresc și mai mult credința că ce v'am adus e într'adevăr lucru de preț. Roțile ceasornicului scânteiază de fericire. Sufletele din ele se ridică dela pământ și trăiesc în visul lor de artă nemărginită și adevărată.

Dar... trece premiera. A doua seară lume mai puțină și tot mai puțină. Cercul nostru de iluzii se strâmtează din zi în zi și ne trezim cu sufletele strânse de un cerc rece de fier simplu. Tot s'a dus. Tot ce ni s'a părut etern ni se pare că s'a topit într'o rece și crudă dimineață de toamnă târzie. Brațele fericite, pe care v'am adus o comoară, ne cad descurajate, comoara se risipește, o înghite pământul.

Și-atunci vine jertfa, jertfa cea mare. Ceasornicul trebuie să meargă și... merge de ani de zile fără să se oprească. Roțile-suflete nu mai au scânteii și merg cu toate astea și se învârtesc în lacrimile sufletelor noastre.

Așa, iubite prietene... Și după toată povestea asta ciudată, dar

dureros de adevărată, te mai rog încă o dată : Ascultă cu drag bătăile ceasornicului nostru. El are suflet și e de-o mare și desăvârșită sinceritate; simte când e ascultat și când e ascultat bate mai frumos mai blând și mai cu inimă. Nu-l lăsa să bată în pustiu...

Z. BÂRSAN

Incepând cu numărul acesta, revista „Teatrul“ va apare săptămânal, în fiecare Marți. Ea se va pune în vânzare dimineața la toate chioșcurile de ziare.

Realizăm astfel cea dintâi făgăduială făcută publicului nostru cititor. Celelalte vor urma în măsura în care ne vom simți încurajați.

DOARME MAREA...

Doarme marea... nici o undă
Nu se leagănă sub lună...
Zările 'npletesc tăoute
Nesfârșitului cunună...

Ca să sparg oglinda mării
Gând ascuns din nou mă poartă
Să m'arunc la miezul nopții
În adânc de mare moartă...

Să trăiesc uitat acolo,
Brațul tău să mă cuprindă...
Fața mării tulburată
Se va face iar oglindă...

Tu ești tot... mărgăritarul
Sfânt între mărgăritare...

Țărnișii vor plânge basmul
Unui om căzut în mare!...

6 Nov. 925

Z. BÂRSAN

„RIDII, PAGLIACCIO“...

Nu pretindem să vă dăm noi cei dintâi știrea despre sinuciderea tragică a celebrului artist de cinematograf Max Linder. Cu toate acestea, asupra acestui trist sfârșit de palată mai sunt câteva cuvinte de spus. Regele râsului, care a înveselit cu filmele lui hazlii milioane de oameni, se socotea cel mai nefericit dintre muritorii. Nicio altă viață nu i-se părea mai tristă decât a lui. Și și-a pus capăt zilelor, într'un moment de irezistibilă desnădejde, cași cum ar fi tălat cu foarfecele, drept la mijloc, panglica unui film nereușit...

Iată ce trebuie să credem despre sufletul adevărat al actorului... Max Linder era un pseudonim. Pe artist îl chema, în realitate, Gabriel Deville. Numele unui pașnic burghez din Bordeaux. Pe pânza cinematografului, Max Linder nu știa ce să mai născocască pentru a fi cât mai caraghios. Dar bietul Gabriel Deville era nefericit.. El se înfățișa înaintea noastră cu un nume și cu o veselie de împrumut. Apariția lui nu era numai o ficțiune scenică; era o dureroasă minciună a inimii.

Dar sinuciderea hazliului Max Linder, — neurastenicul Gabriel Deville, — nu e cel dintâi caz de acest fel. Acum câțiva ani, neîntrecutul autor de comedii, George Feydeau, al cărui spirit părea că nu se va epuiza niciodată, și-a încheiat viața cu acelaș macabră scenă finală, jucată de el însuș. Într'un zguduitor acces de nebunie, s'a sinucis. Dar celălalt rege al râsului, nemuritorul Molière, ale cărui comedii au străbătut,

ca o cascadă de veselie, întunericul veacului? Existența lui zbu-ciumată a fost hărțuită de o tristețe adâncă, chinuitoare, fără leac. Iși bătea joc de bărbații geloși și era muncit de o gelozie oribilă. Ridiculizase pe doctori și i-a fost dat să moară pe scenă jucând rolul unui bolnav închipuit...

Și pentru că tot anecdota lă-murește mai bine lucrurile, vom încheia cu o anecdotă.

La un medic vestit din Londra, specialist în boale nervoase, se prezintă într'o zi un pacient muncit de melancolie, cerând un leac pentru suferința sa.

— Doctore, nu mai știu ce să fac, încep eu, mă cercetează gânduri negre, sunt desgustat de viață, nimic nu-mi priește, mi-e teamă că n'am să mai pot răbda multă vreme...

— Ai mai consultat pe alt cineva?

— Am încercat, doctore, toate remediile prescrise în asemenea cazuri.

— Ai făcut hidroterapie?

— Zece ani.

— Atunci, caută să te distrezi.

— Cum?

— Călătorește!

— Am umblat lumea întreagă.

— Du-te la teatru.

— Mă plictisesc.

— Mai încearcă. Uite, în Londra a sosit de ieri marele circ Habermann. Du-te să-l vezi pe celebrul clown Hubsohn. Dacă nu te-o face să petreci, să-mi spui ce vrei...

— Doctore, văd că nu mai e nici o speranță de vindecare. Eu sunt Hubsohn!

CRONICA DRAMATICĂ

„Frații Karamazov“ după romanul lui Dostoiewski, de Croué și Copeau. —
„Dispărut“, comedie în 3 acte de Alex. Bisson.

Un val furtunos de vițiu, de patimă și de nebunie năvălește înaintea noastră odată cu povestea tulburătoare a fraților Karamazov. Geniul lui Dostoiewski a plămădit din aluatul specific al sufletului rusesc o lume plină de contraziceri mistuitoare, obscură și adevărată în acelaș timp, care te emoționează, te farmecă și te înspăimântă. Cei trei frați Karamazov, înlănțuiți fără scăpare în lanțul de fier al tragicului lor destin, poartă în inima lor, ca toți eroii lui Dostoiewski, germele destrăbălării, al iubirii și al sacrificiului.

Iată-i. Dimitrie Karamazov, cel mai mare, fire brutală, nestăpănită, în vinele căruia sângele fierbe ca mustul în butoaie încercuite, capabil să ucidă, să iubească și să ierte, gata să se coboare în mocirlă sau să-și înfrunte vitejește soarta. Apoi, Ivan Karamazov, tânărul de 23 de ani, clinic și blazat, negând cu liniște deplină existența lui Dumnezeu, îngăduind minții sale orice gând vinovat, tăgăduind prețul conștiinței și disprețuind slăbiciunile oamenilor, crezându-se tare numai pentrucă a reușit să înlăture din drumul său, cu judecată rece, orice scrupul de morală. Apoi cel mai mic frate, Alioșa, posedat în întregime de misticism religios, aruncându-se spre jertfa de sine ca o mică parodie de Isus Cristos, și, în fine, bastardul Smerdiacov, epilepticul plămădit de bețivul și muiraticul bătrân Karamazov, — acest putred „pater familias“ de

speță slavă, — după o noapte de chef, la marginea unui șanț, cu o cerșetoare idioată.

În mijlocul acestor oameni aruncă Dostoiewski jăratecul aprins al dramei. Rivalitatea dintre Dimitrie Karamazov și tatăl său, pentru o femeie; tenebroasele planuri de răsbunare ale lepădăturii Smerdiacov; complicitatea surdă și cu gânduri ascunse a lui Ivan Karamazov; asasinarea bătrânului Karamazov în împrejurări nelămurite; condamnarea pe nedrept a lui Dimitrie; mărturisirea lui Smerdiacov; nebunia lui Ivan; sacrificiul femeii pierdute, Grușa, care însoțește pe osândit, de bună voie, în Siberia; — toate aceste întâmplări se deapănă ca un film înfricoșător pe un ecran nevăzut, cu proiecțiuni fermecate de lumină străbătând până în cele mai profunde ascunzișuri ale inimii omenești.

„Frații Karamazov“ s’au bucurat la Cluj de o interpretare încordată și înțelegătoare, care a contribuit mult la succesul adaptării dibace a dlor Croué și Copeau. Dl Neamțu-Ottonel, în bătrânul Karamazov, a avut fără îndoială, cel mai bun rol al său. Cuvântul s’a uzat, dar îl putem folosi aci: o adevărată creație, demnă de orice scenă apuseană. Ceeace ne-a plăcut în deosebi a fost nota bufonă, proprie rolului, pe care n’am văzut-o realizată de alți interpreți ai aceluiaș rol. Dim. Psatta în Dimitrie Karamazov a avut mult elan și a pus destulă căldură în joc, ară-

tând că poate birui, când vrea, sobrietatea temperamentului său. În Ivan, d. N. Dimitriu ar fi fost fără cusur dacă ar fi atenuat nota de afectare din felul său de a vorbi. Cinismul personajului său a ieșit astfel cam superficial. Bine prins Smerdiacov al dlui N. Voicu, mai ales în scena povestirii omorului. Stângaci, prin urmare veridic, d. Rădulescu în Alioșa, Dna Olimpia Bârsan, a jucat pe Grușenka cu toate resursele sale de comediană, reușind să realizeze de minune, începând cu al doilea act, șiretenia mlădioasă a frumoasei cocote. O apariție încântătoare dsoara V. Cronvald în mândra și nobila Caterina.

Diracția de scenă a dlui Sică

Alexandrescu a dovedit pricepere, inteligență și simț al culoarei locale.

Ca o recreație a nervilor încordați, săptămâna următoare ni s'a dat o farsă de Bisson, *Disparut*, care a deslănțuit în sală un râs neconținut. Ce se poate cere mai mult unei farse?

Disparut a fost jucată cu „brio“ de dnii Neamțu-Ottonel, D. Voicu, D. Tibor și de dnele Stanca Alexandrescu, Virginia Cronvald și Silvia Jipescu-Hodoș. Am lăsat la urmă, dinadins, pe d. Virgil Vasilescu, care s'a întrecut de data aceasta pe sine însuș.

ALEXANDRU* HODOȘ

TEATRELE DIN CAPITALĂ

— „Aripi frânte“ de d. A. de Herz —

Dl. A. de Herz, autorul norocos al „Palanjenului“, care rămâne una din cele mai bune comedii moderne românești (dacă nu chiar cea mai bună) a scris de curând o dramă istorică în versuri, intitulată „Aripi frânte“, care se joacă acum la București, pe scena Teatrului „Regina Maria“.

Despre cuprinsul acestei piese, care a fost bine primită de presă și de public, autorul însuș a dat următoarele deslușiri: — „Subiectul mă urmărea de multă vreme. Mă ispitea figura plâpândului voevod muntean, care în împrejurări vitrige a ajuns pe mâini străine. Cu blândețea caracteristică iezuiților, fiul lui Petru Șchiopul, închis în Tirol, fu nemțit și catolicizat. Deoarece însă documentele culese de d. Iorga, acest mare înviator al trecutului româ-

nesc, pomenesc de dorul țării care istovea pe un principe român ce ținea la „eresul său grecesc“, e firesc să tragem concluzia că în sufletul său suferințul voevod a rămas român și ortodox.“

Viața voevodului român, cum se vede, seamănă mult cu aceea a ducelui de Reichstadt, fiul plâpând al marelui Napoleon, care i-a inspirat lui Edmond Rostand pe minunatul său „L'Aiglon“.

Mai reamintim, că d. A. de Herz nu e nici la prima sa dramă, nici la primele sale versuri. Încă de pe băncile liceului a mai scris o piesă istorică „Domnița Ruxanda“, care s'a jucat la Teatrul Național din București, iar acum cincisprezece ani publică în „Luceafărul“ din Sibiu foarte frumoase versuri lirice sub pseudonimul Dinu Ramură.

INFORMAȚIUNI TEATRALE

Viitoarea premieră a Teatrului Național va fi Marți 17 Noemvrie, când se va relua marele succes de-acum câțiva ani: „Heidelbergul de-altădată“. Comedia lui Förster parcă întinerește cu fiecare nouă generație studențească. Va fi, deci, aplaudată cu aceeași căldură și cu aceeași emoție ca mai demult. Cu acest prilej, dl D. Mihăilescu-Brăila, care joacă rolul prințului Karl-Heinz, va apare pentru prima oară în fața publicului în această stagiune.

Opera română va cânta la sfârșitul lunei Noemvrie „Le jongleur de Notre Dame“ de Massenet.

Vineri, la 13 Noemvrie, va fi debutul în vederea unui argajament, al dnei Emma Turray. Se va cânta „Trubadurul“ de Verdi. Dna Turray va interpreta rolul Azucenei.

Miercuri, la 11 Noemvrie, se va reprezenta la Teatrul Național din Cluj, drama istorică a poetului Mircea Rădulescu: „Byzanț“, jucată de trupa Teatrului Național din Capitală.

În mai multe interviewuri publicate prin zărele românești și minoritare, dl Ioanovici, directorul Teatrului Maghiar, se plânge că încasările la acest teatru merg foarte rău în această stagiune. Nu s'au acoperit nici jumătate din cheltuelile avute până acum.

Imediat după „Heidelbergul de altădată“, Teatrul Național va re-

prezenta o nouă piesă originală: „Irena“, datorită unui tânăr autor dramatic ieșan, dl Adrian Pascu.

E vorba să se reia în curând „Prietenii“, frumoasa comedie a lui Sardou, care s'a jucat cu mare succes în stagiunea trecută.

Despărțământul din Cluj al „Asociațiunii“ va organiza la Teatrul Național în seara de 1 Decembrie 1925, un mare festival pentru a sărbători aniversarea de șapte ani dela unirea Ardealului cu vechiul Regat.

La 17 Noemvrie, o parte din compania dramatică dela Teatrul Regina Maria din Capitală va juca la Cluj, în sala Teatrului Maghiar, amuzanta comedie pariziană: „Domnul dela ora 5“. În fruntea distribuției e d. V. Maximilian.

La sfârșitul acestei luni, trupa Teatrului Maghiar va da un ciclu de reprezentări la București, pe scena Teatrului Popular. Seria acestor reprezentări va începe la 29 Noemvrie.

Programul săptămânal al Operei române în săptămâna aceasta e următorul:

Mercuri, 11 XI. 925: „Relâche“.
Vineri, 13 XI. 925: „Trubadurul“ (ca oaspe dna Turay Emma).

Duminecă, 16 XI. 925: „Carmen“.
Luni, 16 XI. 925: „Faust“ (Dirigează d. dr. Brody).

Mercuri, 18 XI. 925: „Aida“ (ca oaspe dna Turay Emma).

IOAN N. JILESCU

CLUJ, STR. REGINA MARIA 16

MAGAZIN DE AUTOMOBILE

Cauciucuri, Michelin Cable, Continental Cord
Accesorii și piese de schimb

Expoziție permanentă de automobile:

Buick — Citroën — Oldsmobil

TELEFON No. 7-63

„AU PRINTEMPS“ (Fost Missir)

Cluj, Str. Memorandului No. 11

Cel mai bine asortat magazin cu articole de mode.

Ștofe, Mătăsuri, Lameuri, Pluș „Silskin“, Pânzărie,
Ștofe pentru mobile, Draperii, Covoare și Linoleum

Prețurile cele mai convenabile!

IULIU MUȘA & Co.

Coafor de dame CLUJ, Str. Memorandului No. 10

Execută lucrări de artă în această
branșă. — Specialist în coafuri
de dame, lucrări de păr. —
Vopsește părul în orice culoare,
garantând durabilitatea.

L'ORÉAL culorile: noir, brun châtain
foncé, châtain, châtain clair, blond
cendre, blond doré, blond, blond
clair, vénétien rouge, vénétien clair.
Acestea se găesc în praf și fluid

SIMION NIRENDFELD

Mare deposit de cherestea pentru
construcții și materiale similare

CLUJ, CALEA DOROBANȚILOR No. 9